

8. Programma Klimaat en energie

Inleiding en ontwikkelingen

Het klimaat verandert, de zeespiegel stijgt door de uitstoot van broeikasgassen. Fossiele grondstoffen worden schaars. In het interbestuurlijk programma staat daarom “samen werken aan het klimaat” als eerste urgente thema genoemd. De provincies hebben landelijk aangeboden het voortouw te nemen in de transitie naar schone energie (energietransitie) en het aanpassen aan klimaatverandering (adaptatie). Daarnaast heeft de provincie autonome taken op het gebied van waterbeheer.

In het coalitieakkoord zijn deze ontwikkelingen vertaald naar 2 bestuurlijke hoofdpunten: energietransitie en klimaatadaptatie. De uitvoering daarvan vindt plaats in het uitvoeringsprogramma's “Energie op Klimaat” en “Fysieke Leefomgeving”.

In de Zuidwestelijke Delta zijn natuurlijk kapitaal en economisch kapitaal ten eerste met elkaar verweven. De opgave voor de toekomst is om binnen de randvoorwaarde van waterveiligheid het natuurlijk en het economisch kapitaal in evenwicht met elkaar te ontwikkelen. Tegelijk is in wereldwijd, Europees én nationaal verband is afgesproken om de CO₂-uitstoot te beperken. De Provincie Zeeland wil hier haar verantwoordelijkheid in nemen en het Zeeuwse deel van deze wereldwijde opgave realiseren. Om een steentje bij te dragen aan de wereldwijde en landelijke klimaatdoelen, én om een aantrekkelijke vestigingslocatie te zijn, is de uitdaging om te komen tot slimmer gebruik van eindige - en deels schaarse - grondstoffen, gebruik van biobased grondstoffen en materialen. Daarnaast moeten we fors meer energie duurzaam opwekken, energie besparen en willen we de ontwikkeling naar een kringloopeconomie stimuleren. De weg naar een groene economie biedt veel kansen voor Zeeland, maar vraagt ook een grote inzet. Zowel van ons als van de Zeeuwse partners.

Dit moet gebeuren in een veilige, economisch aantrekkelijke en ecologisch gezonde delta. Hieraan wordt gewerkt door het Rijk, de drie provincies, gemeenten, waterschappen en ondernemers en maatschappelijke partijen die binnen de Zuidwestelijke Delta samenwerken. Een jarenlange voorbereiding heeft ertoe geleid dat vanaf 2018 toegewerkt wordt naar uitvoering van herintroductie van beperkt getij op de Grevelingen. Tevens wordt ingezet op herstel van de kwaliteit van het Volkerak Zoommeer. Het realiseren van een goede zoet-water aanvoer is hierbij van belang.

Hoewel we werken aan terugdringing van de CO₂-uitstoot en het beperken van klimaatverandering, is de al ingezette klimaatverandering niet terug te draaien. De klimaatveranderingen worden ondertussen steeds merkbaarder. De verwachting is dat we vaker te maken krijgen met extremere vormen van droogte, hitte, wateroverlast en een stijgende zeespiegel. Om een goede leefomgeving te behouden moeten we ons daaraan aanpassen.

Aanpassing gebeurt via de trits “weten – willen – werken”, waarbij het noodzakelijk is eerst goed te weten wat de effecten en mogelijke maatregelen zijn, vervolgens het willen werken naar oplossingen die tenslotte uitgevoerd worden.

In de eerste helft van 2019 zijn stappen gezet in de uitvoering van de opgaven energietransitie en klimaatadaptatie. De uitvoeringsagenda is nog relatief beperkt, omdat de projecten die uitgevoerd worden gericht zijn op het opstellen van de beide strategieën. In 2020 worden beperkte uitvoeringsmaatregelen genomen, zoals bijdragen aan groen daken en groene schoolpleinen. In 2019 hebben 17 scholen subsidie ontvangen voor een groen schoolplein. Deze lijn willen we in 2020 doorzetten en de eerste groene daken zijn aangelegd. De lopende proeftuin projecten zoet water bieden veel kennis en nieuwe projecten worden gestart. De Roode Vaart is met aanvullende bijdragen in de realisatiefase gekomen, waarbij de provincie de regie bij Moerdijk heeft gelegd. Een betekenisvol besluit voor de financiering van het Zoommeer is uitgesteld tot 2031. Het project Getij Grevelingen is in de voorbereidende fase voor uitvoering gekomen.

Tot slot vinden we het belangrijk dat ook de reguliere taken op het vlak van water(beheer) structureel worden uitgevoerd. De provincie draagt samen met andere overheden (waterschap, Evides, Rijk) bij aan het behoud en waar mogelijk verbetering van de waterkwaliteit in grond- en oppervlaktewater, drinkwater en zwemwater. Anticiperen op klimaatverandering en uitvoeren Deltaprogramma is bij uitstek iets waar veel partijen bij betrokken zijn, en waar provincie niet (alleen) verantwoordelijk is voor het uitvoeren van acties. Juist via netwerksturing worden in die gevallen doelen gehaald.

Met betrekking tot energietransitie zijn verschillende pilotprojecten in uitvoering gebracht en steunen we initiatieven uit de markt die de CO₂-uitstoot helpen reduceren. Onder andere via onze deelname aan het fonds voor energietransitie van de Stichting Zeeuwse Publieke Belangen. Ook geven we door middel van duurzaam inkopen en het zelf inzetten van duurzame grond- weg- en waterbouw in onze

infraprojecten het goede voorbeeld. Dit breiden we waar mogelijk uit met andere overheden in de regio.

Speerpunten

- Toename opbrengst windenergie (op land) tot 570 MW en ondersteunen windpark Borssele op zee
- Helpen met uitvoering SDR-roadmap “klimaatneutrale industrie 2050”
- Verdere uitrol van proefprojecten circulair bouwen (woningen)
- Maatschappelijk verantwoord inkopen en duurzame aanbestedingen in de grond- weg- en waterbouw.
- We werken aan een regionale energiestrategie (RES): via een Zeeuwse samenwerkingsstructuur maakt de regio een gezamenlijke strategie om de CO2-doelen te behalen.
- Start planvormingsfase Getij Grevelingen obv BOK/MIRT 2 besluit
- Opstellen uitvoeringsprogramma Oosterscheldevisie
- Invullen voorkeursstrategie ZuidWestelijke Delta.
- Uitvoeren acties uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie

Beleidskader

- Economische Agenda
- Kabinetsaanbod IPO/VNG/UvW “Naar een duurzaam Nederland”
- Convenant Ambitie 2030 “Duurzaamheid werkt!”
- Zeeuws energieakkoord particuliere woningen
- Kader richtlijn water
- Zwemwaterrichtlijn
- Richtlijn overstromingsrisico's
- Omgevingsplan
- Deltaprogramma

Reguliere taken

- Beheer grondwatermeetnet
- Aanwijzen zwemlocaties
- Bescherming grond- en oppervlaktewater

Maatschappelijk effect

De uitstoot van CO₂ (en andere gassen die eenzelfde werking hebben) worden verminderd en het gebruik van anders schaarse grondstoffen neemt af. De leefomgeving wordt aangepast aan veranderende (klimaat)omstandigheden waardoor inwoners en bezoekers van Zeeland kunnen leven in een veilige, aangename en klimaatbestendige leefomgeving.

Doelstellingen

Water en bodem met kwaliteit

Een duurzaam bodemgebruik en goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater, waterpeilen die voldoen aan normering en duurzame bescherming tegen overstromingen zoals aangegeven in de Europese Kaderrichtlijn Water en de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's .

Acties

Bevorderen van een goed en efficiënt functionerende waterketen

Aanwijzen en bewaken beschermingsgebieden drinkwaterwinningen

Tegengaan verdroging natuurgebieden, met name Natura 2000, door opstellen monitoringsprogramma

Aanwijzen zwemlocaties en toezien op veilige en hygiënische omstandigheden in samenwerking met waterbeheerder en RUD

Toewerken naar het verkrijgen van de UNESCO GeoPark status door kandidaatstelling in 2018 voor het Zeeland, westelijk Noord-Brabant en de Vlaamse grensstreek waarmee het gebied een Climate Living Lab met internationale status wordt

Stimuleren medegebruik waterkeringen via Meer Met Dijken Doen en Parels

Opzetten van een 3-tal pilotprojecten regionaal waterbeheer overeenkomstig ambitie, visie en doelen strategische visie waterbeheer 2050. Meedenken met praktische vertaling van de visie Waterbeheer door Waterschap

Monitoren van de beleidsmatige voortgang van de uitvoering van maatregelen die worden genomen door Waterschap Scheldestromen gericht op waterkwaliteit via de rapportages en planstudies van het waterschap

Zoeken naar synergie mogelijkheden met provinciale opgaven zoals natuurontwikkeling

Monitoren van de beleidsmatige voortgang van de uitvoering van maatregelen die worden genomen door Waterschap Scheldestromen gericht op waterkwantiteit

Uitvoeren 2 projecten per jaar duurzaam bodemgebruik met belanghebbenden en mede overheden

Bescherming en informatievoorziening archeologische en aardkundige waarden

Klimaatadaptie en voldoende zoet water

Zeeland beheerst in 2050 de effecten van klimaatverandering (van hitte, droogte, wateroverlast en waterveiligheid) en voorziet in een optimalisatie van waterbeschikbaarheid en gebruik van zoet water.

Acties

Stimuleren adaptatie maatregelen, onder andere via realisatie groene daken en groene schoolpleinen

Berekenen en actueel houden overstromingsgevolgen in kader van EU-ROR

Bepalen norm en definitief stelsel regionale keringen en deze aanwijzen en verankeren in waterschaps- en provinciale verordeningen in 2020

Uitbouwen proeftuin zoet water (DeltaDrip), bijdragen aan ca 100 stuwtjes per jaar en bijdragen aan 100 ha/jaar peilgestuurde drainage

Behoud en vergroting zoete grondwatervoorraden, herziening grondwateronttrekkingsbeleid 2019 obv gegevens Freshem

Robuustwatersysteem Zeeuws Vlaanderen; deelname aan interregproject, samenwerking masteropleiding HZ, voorbereiding NWA-aanvraag

Deltawateren

Een veilige, economisch aantrekkelijke en ecologisch gezonde delta.

Acties

Bevorderen kennisuitwisseling, communicatie en samenwerking door actieve bijdrage aan en in het gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta

Vaststellen bestuursovereenkomst Grevelingen II (planuitwerking) en starten bestuursovereenkomst Grevelingen III (realisatiefase); actieve bijdrage aan de planvorming/planuitwerking en de daar lopende discussies rond natura 2000 & klimaat robuustheid

Onderzoeken meekoppelkansen Grevelingenmeer; opstellen kader gebiedsfonds Grevelingen

Indien het Rijk een betekenisvol besluit over een zout VZM neemt: bijdragen aan alternatieve zoet-water maatregelen Volkerak-Zoommeer

Blijvende inzet maatregelen verbeteren ecologische kwaliteit Volkerak-Zoommeer via Bestuur- en samenwerkingsovereenkomst

Roode Vaart wordt uitgevoerd. Voorbereiden op leggen verbinding Roode Vaart en Zeeland

Uitgevoerde studie Lange Termijn Perspectief Natuur Westerschelde doorvertalen

Uitvoeren uitvoeringsprogramma Oosterscheldevisie

Uitvoeren suppletie Roggenplaat. Inzet op verwerven EU middelen voor uitgebreider monitoringsprogramma

Afronding MIRT onderzoek integrale veiligheid Oosterschelde

Energietransitie

In 2030 stoten we 49% minder CO2 uit in elektriciteitsproductie, mobiliteit, verwarming en industrie.

Acties

Onder een efficiënte Zeeuwse samenwerkingsstructuur met de naam "Zeeuws Energieakkoord" schrijven we een gezamenlijke regionale energiestrategie (RES).

In de RES is per sector onderbouwd hoe we het beoogde einddoel bereiken van 49% CO2-emissiereductie in 2030 (en 80-95% reductie in 2050).

Eind 2020 wordt in de nieuwe Omgevingsvisie Zeeland ruimte geboden voor een succesvolle energietransitie en circulaire gebiedsontwikkeling

De RES is hier een integrale bouwsteen voor. Het proces om tot de RES te komen wordt vervlochten in de totstandkoming van de Omgevingsvisie.

Het fonds energietransitie van de Stichting Zeeuwse Publieke Belangen van € 10 miljoen wordt besteed aan projecten die een wezenlijke bijdrage leveren aan de doelen uit de Regionale Energiestrategie (RES)

We werken samen met bedrijven een strategie uit om tot een klimaatneutrale industrie te komen (via SDR, het platform Smart Delta Resources).

De uitwerking van de 8 programmalijnen uit de 'Roadmap towards a climate neutral industry in the Delta Region' faciliteren we door lobby activiteiten en medefinanciering van haalbaarheidsstudies en pilot/demoprojecten.

In het waterstofdossier geven we absolute prioriteit aan het industriële verbruik: de komende jaren maken we werk van het vergroenen van de bestaande Zeeuwse waterstofvraag (elektrolyse).

We ondersteunen windpark Borssele op zee en de aanlanding van windstroom van windpark IJmuiden Ver

We realiseren wind-, zon- en getijprojecten, met als doel in 2030 binnen de provinciegrenzen 10,5 PJ duurzaam op te wekken (dat staat gelijk aan het volledige huidige elektrisch verbruik in Zeeland)

Met pilotprojecten doen we ervaring op met innovatieve vormen van duurzaam vervoer

We faciliteren elektrisch vervoer door het ondersteunen van de uitrol van (snel) laadinfrastructuur en het vormgeven van Zeelandbreed beleid

Samen met gemeenten werken we in het "Zeeuws energieakkoord" aan het verduurzamen van particuliere woningen

Onderdeel van de aanpak is het maken van een regionale structuurvisie warmte en warmtetransitieplannen per dorp/wijk, waar we gemeenten in willen ondersteunen.

We doen samen met partners pilotprojecten aardgasloze wijken en leren hiervan voor de toekomst. Dit doen we o.a. door de inzet van een energiemakelaar voor restwarmte (waarvoor we EU-subsidie krijgen)

We geven zelf het goede voorbeeld: de Provincie Zeeland koopt maatschappelijk verantwoord in volgens de doelen die GS hebben gesteld in het actieplan MVI 2017-2020

Een substantieel deel van de impact wordt gerealiseerd bij aanbestedingen in de grond- weg- en waterbouw (GWW) middels een ambitieweb.

Voor de OV-concessie verkennen we de mogelijkheden voor zero emissie bij de vervanging van CNG bussen in 2020

Circulaire economie

Sluiten van kringlopen en meer, effectiever en efficiënter telen en verwerken van biobased grondstoffen .

Acties

We stellen samen met Zeeuwse partners een roadmap op, die op termijn tot een volledig circulaire economie moet leiden

We voeren het project "Circulair beleven" uit: circulair bouwen in de verblijfsrecreatie

We werken aan een toekomstbeeld 'circulaire havens 2030' (Sloe- en Kanaalzone) én circulaire ontwikkeling in de gebiedsagenda Zuidwestelijke Delta

We stimuleren meer biobased innovaties bij/door MKB'ers

We nemen deel aan stichting Biobased Delta, die o.a. grootschalige businesscases ontwikkelt (zoals Redefinery, Sugar Delta, bio-aromaten) met grote bedrijven en MKB.

We helpen mee aan de doorontwikkeling van de Biobased Innovation Garden

We rollen biobased en circulair inkopen uit binnen Zeeland

We stimuleren biobased onderwijs en onderzoek, zoals goede verankering in JRC/Bèta Campus en Center of Expertise(CoE) Biobased Economy (Avans/HZ)

Trendindicatoren

Trendindicatoren	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Emissie van broeikasgassen							
Publieke laadpunten EV		196	224	400	472	474	
Energiegebruik Gebouwde Omgeving per inwoner	42 GJ	40 GJ	41 GJ	40 GJ			
Energiegebruik Mobiliteit* per inwoner * exclusief scheepvaart en visserij	13.019 TJ	13.182 TJ	13.195 TJ	13.380 TJ			
Energiegebruik Industrie en Energie per inwoner	106.831 TJ	86.080 TJ	94.020 TJ	92.162 TJ			
Projecten waterbeheer							

Projecten bodem							
Klimaatstresstesten						6	12
Normering regionale keringen							
Projecten proeftuin zoet water				1	3	3	4

Doelindicatoren

Doel	Indicator	
Hernieuwbare energie		
Emissie van broeikasgassen		
Uitvoeren klimaatstresstesten	Aantal	
Uitvoeren projecten zoet water	Aantal	
Uitvoeren projecten regionaal waterbeheer	Aantal	
Opstellen klimaatadaptatie strategie		

Wat mag het kosten?

Bedragen x €1.000

Exploitatie	B2020
Lasten	
080101 Uitvoering klimaatadaptie	384
080103 Energietransitie	1.553
080104 Water en bodem met kwaliteit	3.511
080105 Circulaire economie	777
089999 Ambtelijke inzet	2.697
Totaal Lasten	8.921

Baten	
080104 Water en bodem met kwaliteit	184
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-8.737
Onttrekkingen	
980899 Bestemmingsreserves-Pr.8	-557
Toevoegingen	
980899 Bestemmingsreserves-Pr.8	-50
Mutaties reserves	-507
Resultaat na bestemming	-9.244